

Ny Bokin'i Daniela - Faha-25

Famoahana ny Fihintsanan'i Babylona: Teny Faminaniana manomboka amin'i Nebokadnezzara ka hatramin'i Belsazara

Jeff Pippenger
2023-12-20

Ny fahalavoan'i Belsazara ao amin'ny toko fahadimy dia efa voasari-teny mialoha tamin'ny fahalavoan'i Nebokadnezzara ao amin'ny toko fahefatra.

“Ho an'ily mpanapaka farany tao Babylona, tahaka izay natao tandindona tamin'ily voalohany, dia tonga ny didim-pitsaran'ily Mpiambina avy amin'Andriamanitra hoe: ‘Ry mpanjaka, ... aminao no ilazana izany; efa niala taminao ny fanjakana.’ Daniela 4:31.” Mpaminany sy Mpanjaka, 533.

Nebokadnezzara no maneho ny fiandohana, ary Belsazara ny fiafaran'ily fanjakana izay nanapaka nandritra ny fito-polo taona, ka noho izany dia nanambara mialoha ny fanapahan'ily bibidia avy amin'ny tany ao amin'ny Apokalypsy toko fahatelo ambin'ny folo (Etazonia), izay tokony hanjaka mandritra ny fotoana namelana ho hadino an'ily vehivavy janga avy any Tyro (ny fahefana papaly).

Ary amin'izany andro izany dia hohadinoina fitopolo taona i Tyro, araka ny andron'ny mpanjaka anankiray; rehefa tapitra ny fitopolo taona, dia hihira tahaka ny vehivavy janga i Tyro. Isaia 23:15

Noho izany, Nebokadnezzara dia maneho ny fiandohan'i Etazonia, ary Belsazara dia maneho ny fiafaran'i Etazonia. Nebokadnezzara dia maneho ny fiandohan'ny tandroka Repoblikana sy ny fiandohan'ny tandroka Protestanta. Belsazara kosa dia maneho ny fiafaran'ny tandroka Repoblikana sy Protestanta.

Ny fitsarana nentina tamin'i Nebokadnezzara dia “fotoana fito.” Ny tantaran'i Nebokadnezzara niaina tahaka ny biby nandritra ny roa arivo sy diman-jato sy roapolo andro dia nampiasain'i William Miller tamin'ny fampiharany ny “fotoana fito” ao amin'ny Levitikosy enina amby roa-polo, na dia tsy noresahiny aza ilay roa arivo sy diman-jato sy roapolo, izay aseho an'ohatra ao amin'ny fitsarana an'i Belsazara.

Ary izao no soratra izay voasoratra: MENE, MENE, TEKEL, UPARSINA. Izao no hevitra ny teny: MENE; efa voaisa avy tamin'Andriamanitra ny fanjakanao, ary efa nofaranany izany. TEKEL; efa nolanjaina tamin'ny mizana ianao, ka hita fa latsa-danja. PERESA; nozaraina ny fanjakanao ka nomena ny Mediana sy ny Persiana. Daniela 5:25–28.

Ankoatra ny hevi-tenin'i Daniela momba ilay soratra miafina teny amin'ny rindrina, ny teny hoe “mene” sy “tekel” dia maneho fandrefesana lanja, ary ireo teny ireo koa dia maneho sandam-bola voafaritra manokana (Eksodosy 30:13, Ezekiela 45:12). Ny “mene” iray dia dimampolo sikela, na gera arivo. Noho izany, ny hoe “mene, mene” dia mitovy amin'ny gera roa arivo. Ny “tekel” iray

dia gera roapolo. Koa ny hoe “mene, mene, tekell” dia mitovy amin’ny gera roa arivo sy roapolo. Ny “Upharsin” dia midika hoe “mizara”, ka noho izany dia antsasaky ny “mene” iray, ary maneho gera dimanjato. Rehefa atambatra izy rehetra, dia maneho fitambarana dimy amby roanjato sy roa arivo.

Ny teny farany nosoratan’i Rahavavy White dia manondro fa Belshazara dia naseho mialoha tamin’ny alalan’i Nebokadnezara, kanefa ny tena nohamafisiny manokana dia ny fitsarana niombonana tamin’izy roa tonta, ary ireo fitsarana roa ireo dia samy aseho ho tandindon’ny “impito” ao amin’ny Levitikosy enina amby roapolo. Misy voambolana vitsivitsy ampiasain’ny Soratra Masina hanehoana ny “impito” ao amin’ny Levitikosy enina amby roapolo. Jeremia dia maneho izany ho fahatezeran’Andriamanitra.

Ahoana no nanaronan’ny Tompo ny zanakavavin’i Ziona tamin’ny rahona noho ny fahatezerany, ka nanjerany avy tany an-danitra ho amin’ny tany ny hatsaran’i Isiraely, ary tsy tsaroany ny fitoeran-tongony tamin’ny andro fahatezerany! Naringany avokoa ny fonenan’i Jakoba rehetra, ka tsy namindrany fo; noravany tamin’ny fahavinirany ny fiarovana mafy an’ny zanakavavin’i Joda; nampidininy hatramin’ny tany ireny; nolotoiny ny fanjakana sy ireo andrianany. Nokapainy tamin’ny firehetan’ny fahatezerany ny tandrok’i Isiraely rehetra; nosintoniny niala teo anoloan’ny fahavalo ny tanany ankavanana, ary nirehitra tamin’i Jakoba tahaka ny afo midedadeda Izy, izay mandevona manodidina. Niondrika tahaka ny fahavalo ny tsipikany; nitsangana tamin’ny tanany ankavanana tahaka ny mpanohitra Izy, ka namono izay rehetra mahafinaritra ny maso tao amin’ny lain’ny zanakavavin’i Ziona; naidiny tahaka ny afo ny fahavinirany. Ny Tompo dia toy ny fahavalo: naringany Isiraely, naringany ny lapany rehetra; noravany ny fiarovany mafy, ary nampitomboiny tao amin’ny zanakavavin’i Joda ny fisaonana sy ny fidradradrana. Ary nesoriny tamin-kery ny tabernakeliny, toy ny hoe an’ny saha izy; noravany ny fitoeran’ny fiangonana; nataon’ny Tompo hadino tao Ziona ny andro firavoravoana voatendry sy ny Sabata, ary nohamavoiny tamin’ny firehetan’ny fahatezerany ny mpanjaka sy ny mpisorona. Nolavin’ny Tompo ny alitarany, nataony ho zava-betaveta ny fitoerany masina, natolony ho eo an-tanan’ny fahavalo ny rindrin’ny lapany; nanao horakoraka tao an-tranon’i Jehovah ireo, toy ny tamin’ny andro firavoravoana voatendry. Nikasa handrava ny mandan’ny zanakavavin’i Ziona ny Tompo; naninjitra famolaina Izy, tsy nosintoniny niala tamin’ny fandravana ny tanany; koa nataony nitomany ny fefiloha sy ny manda; samy reraka izy roa. Fitomaniana 2:1–8.

Ang fitoman’ny Tompo dia aseho ho toy ny “fahatezeran’ny fahavinirany,” ary ny fahatezerany dia tanteraka tamin’ny fanjakana avaratra sy ny fanjakana atsimon’ny Isiraely. Izany no antony amantaràn’ny bokin’i Daniela ny “fahavinirana” “voalohany” sy “farany.” Jeremia dia manondro “tsipika” izay “nahinjitry” ny Tompo, fony Izy nampihatra ny fahatezerany tamin’ny olony voafidiny. Io tsipika io koa dia resahina ao amin’ny Mpanjaka faharoa.

Ary ny Tompo niteny tamin’ny alalan’ny mpaminany mpanompony hoe: Noho i Manase, mpanjakan’ny Joda, nanao izao fahavetavetana izao ka nanao ratsy mihoatra noho izay rehetra nataon’ny Amorita izay teo alohany, ary nampanota ny Joda koa tamin’ny sampiny, dia izao no lazain’i Jehovah, Andriamanitra ny Isiraely: Indro, hampihatra loza toy izany amin’i Jerosalema sy ny Joda Aho, ka izay rehetra mandre izany dia hangintsingintsina avokoa ny

sofiny roa. Ary hovelarako amin'i Jerosalema ny famolahan'i Samaria sy ny plomadin'ny taranak'i Ahaba; ary hofafako i Jerosalema tahaka ny famafan'ny olona lovia, dia hofafany ka avadiny ambony ambany. Ary hilaozako ny sisa amin'ny lovako, ka hatolotro eo an-tànan'ny fahavalony izy; ary ho tonga babo sy rembin'ny fahavalony rehetra izy. 2 Mpanjaka 21:10–14.

Ny “tady fandrefesana” ny fahatezeran'Andriamanitra, izay “impito” an'i Mosesy, dia nohalavaina voalohany teo ambonin'ny fanjakana avaratra (ny tranon'i Ahaba), ary avy eo teo ambonin'i Joda. Fiteny ara-Baiboly iray hafa ilazana ny “impito”, izay nalaina avy ao amin'ny Levitikosy faha-enina amby roapolo, dia ny hoe “naely”.

Dia handeha hanohitra anareo amin'ny fahatezerana Aho; ary Izaho, dia Izaho tokoa, no hanafay anareo impito noho ny fahotanareo. Ary hihinana ny nofon'ny zanakalahinareo ianareo, ary ny nofon'ny zanakavavinareo no hohaninareo. Ary horavako ny fitoerana avo fanaovanareo fanompoam-pivavahana, ary hotapahiko ny sarinareo, ka hatsipiko eo ambonin'ny fatin'ny sampinareo ny fatinareo, ary ho halan'ny fanahiko ianareo. Ary hataoko lao ny tanànanareo, ary hampahoriko ny fitoerana masina ataonareo, ary tsy hankasitrahako ny hanitry ny zava-manitrareo. Ary hataoko lao ny tany; ka ho talanjona amin'izany ny fahavalonareo izay monina ao. Ary haeliko any amin'ny jentilisa ianareo, ary hesoriko hanenjika anareo ny sabatra; ka ho lao ny taninareo, ary ho rava ny tanànanareo. Amin'izany dia hankafy ny Sabatany ny tany, raha mbola mandry lao izy, ary ianareo kosa any amin'ny tanin'ny fahavalonareo; dia amin'izany no hitsaharan'ny tany ka hankafizany ny Sabatany. Raha mbola mandry lao izy dia hitsahatra; satria tsy mba nitsahatra tamin'ny Sabatanareo izy, fony ianareo nonina teo aminy. Levitikosy 26:28–35.

Ny fanaparitahana tany amin'ny jentilisa dia tanteraka tamin'i Daniela, raha nentina ho babo tahaka ny andevo ho any Babylona izy, tamin'ny fahababoana tamin'ny andron'i Joiakima. Ary tamin'izany, raha mbola tany amin'ny “tanin'ny fahavalo” Daniela, dia nitsahatra ny tany ka nankafy “ny sabatany.” Ny Boky Faharoan'ny Tantara dia mampahafantatra antsika fa izany fotoana izany dia ilay fitopolo taona nolazain'i Jeremia, izay fantatr'i Daniela tatỳ aoriana tao amin'ny toko fahasivy.

Ary izay tafatsoaka tamin'ny sabatra dia nentina ho babo tany Babylona; ary tany izy ireo dia tonga mpanompony sy mpanompon'ny zanany mandra-panjakan'ny fanjakan'i Persia; mba hahatanteraka ny tenin'i Jehovah tamin'ny vavan'i Jeremia, mandra-pahafin'ny tany ny Sabatany; fa raha mbola nandry lao izy, dia nitandrina Sabata mba hahatanteraka ny fito-polo taona. Ary tamin'ny taona voalohany nanjakan'i Kyrosy, mpanjakan'i Persia, mba hahatanteraka ny tenin'i Jehovah izay nolazain'ny vavan'i Jeremia, dia nanaitra ny fanahin'i Kyrosy, mpanjakan'i Persia, Jehovah, ka dia nanao fanambarana eran'ny fanjakany rehetra izy sady nasainy nosoratana koa hoe: Iza no lazain'i Kyrosy, mpanjakan'i Persia: Ny fanjakana rehetra ambonin'ny tany dia nomen'i Jehovah, Andriamanitry ny lanitra, ahy; ary Izy no nandidy ahy hanorina trano ho Azy any Jerosalema, izay any Joda. Iza moa no aminareo rehetra no isan'ny olony? Homba azy anie Jehovah Andriamaniny, ary aoka hiakatra izy. 2 Tantara 36:20–23.

Ny teny hoe “fampielezana” dia tandindon’ny “fotoana fito.” Ny fitsaran’i Nebokadnezara, dia ny “fotoana fito” niainany tahaka ny biby, no naneho mialoha ny fitsaran’i Belsazara, araka ny asehon’ireo teny mifono zava-miafina voasoratra teo amin’ny rindrina hoe: “mene, mene, tekell upharsin.” Ny fitsaran’i Belsazara dia nasehon’ilay soratra tamin’ny tanana, izay nitovy amin’ny roa arivo sy diman-jato sy roapolo, dia ilay isan’andro mitovy amin’ny niainan’i Nebokadnezara tahaka ny biby, ary ilay isan-taona ihany koa asehon’ny “fotoana fito” ao amin’ny Levitikosy enina amby roapolo.

Ny fitsaran’i Belsazara, izay naneho mialoha tamin’ny tandindon’ny fitsaran’i Nebokadnezara, dia naseho ara-panoharana tamin’ny alalan’ny “fotoana fito”, ary samy naneho ny “fahalavoan’i Babylona” ireo fitsarana roa ireo, izay tandindon’ny hafatry ny anjely faharoa. Ny fahalavoana voalohan’i Babylona dia tamin’ny nampidinana ny tilikambon’i Nimroda.

Ary ny tany rehetra dia iray fiteny sy iray fanononana. Ary nony nandeha avy tany atsinanana izy ireo, dia nahita lemaka tao amin’ny tany Sinara; ary nonina teo izy. Ary hoy izy samy izy: Avia, andeha hanao biriky isika ka handoro azy tsara. Ary ny biriky no nananany ho solon’ny vato, ary ny godorao no nananany ho feta. Ary hoy izy: Avia, andeha hanorina tanàna sy tilikambo ho antsika isika, ka ny tampony hahatratra ny lanitra; ary aoka isika hanao anarana ho antsika, fandrao hiely eny ambonin’ny tany rehetra isika. Ary Jehovah nidina hizaha ny tanàna sy ny tilikambo, izay naorin’ny zanak’olombelona. Ary hoy Jehovah: Indro, iray ny olona, ary iray fiteny izy rehetra; ary izao no vao atombony atao; ka ankehitriny dia tsy hisy hosakanana aminy izay kasainy hatao. Avia, andeha hidina isika ka hampisafotofoto ny fiteniny eo, mba tsy hifankahazoan’ny tenin’ny namany intsony izy. Dia nahahaka azy hiala teo Jehovah ho eny ambonin’ny tany rehetra; ary nitsahatra tsy nanorina ny tanàna izy. Genesis 11:1–8.

Tamin’ny fitsaran’i Babela, izay fitsaran’i Nimroda, dia “nampielezan’ny” Tompo teny ambonin’ny “tavan’ny tany rehetra” ireo mpikomy nanaraka an’i Nimroda. Fantatr’i Nimroda sy ireo namany fa hiteraka ny fampielezana azy ireo ny fikomian’izy ireo, satria hoy izy ireo fa ny antony nanorenany ny tilikambo sy ny tanàna dia ny “hanao anarana ho antsika, fandrao hiparitaka eny ambonin’ny tavan’ny tany rehetra isika.”

Amin’ny lafiny faminaniana, ny “anarana” dia tandindon’ny toetra. Ny toetra izay naorin’i Nimroda sy ireo namany dia asehon’ny asan’izy ireo, fa amin’ny voany no hahafantaranareo ny toetra. Ny vokatry ny fikomian’i Nimroda, ary noho izany ny tandindon’ny toetrany, dia ny fanorenana ny tilikambo sy ny tanàna. Ny “tilikambo” dia tandindon’ny fiangonana, ary ny “tanàna” dia tandindon’ny fanjakana. Ny anaran’ireo mpikomy niaraka tamin’i Nimroda, izay maneho ny toetrany, dia ny firaisan’ny fiangonana sy ny fanjakana, izay aseho ara-tandindona koa ho sarin’ilay bibidia.

Ny andalan-teny manondro ny fahalavoan’i Babela dia manana ilay fiteny hoe “andeha ary” miverina intelo. Ny fahatelo dia rehefa i Jehovah mitondra ny fitsarana amin’ny fampisafotofotoana ny fitenin’izy ireo sy ny fampielezana azy ho eny rehetra eny. Ilay “andeha ary” voalohany no fanomanana ho an’ilay “andeha ary” faharoa, tamin’izay nanorenan’izy ireo ny tanànany sy ny tilikambony. Rehefa nahavita ny asany izy ireo nandritra ny tantaran’ilay

fanehoana faharoa ny hoe “andeha ary,” dia nidina Andriamanitra mba handinika amin’ny maso ny fikomian’izy ireo. Ilay “andeha ary” fahatelo dia fitsarana, ary ilay “andeha ary” faharoa dia fizahan-toetra hita maso. Ilay “andeha ary” voalohany dia maneho ny tsy fahombiazan’izy ireo voalohany, ary ara-paminaniana, ny fanehoana intelo ny hoe “andeha ary” dia manondro ny fizotry ny fizahan-toetra amin’ny dingana telo ao amin’ny filazantsara mandrakizay. Mbola misy fanazavana betsaka kokoa ao amin’ny fijoroana vavolombelon’ny fikomiana sy ny fahalavoan’i Nimroda, nefa ny tondointsika fotsiny dia izao: tamin’ny fotoana voalohany nahalavoan’i Babylona (Babela), dia voamarika ilay tandindon’ny “impito,” araka ny anehoan’ny “fampielezana.” Ny fitsarana an’i Nimroda dia nasehon’ny fampielezana, ny an’i Nebokadneзара tamin’ny “impito,” ary ny an’i Belsazara tamin’ny “dimy amby roa-polo sy roa arivo sy diman-jato sy roapolo”.

Ny sonian’ny Alfa sy Omega no manondro fa ny tsipika faminaniana asehon’ny toko fahefatra sy fahadimy dia ny hafatry ny ranonorana farany an’ily anjely faharoa sy ny Antso Amin’ny Misasakalina. Manomboka amin’ny fahalavoan’i Babylona asehon’i Nebokadneзара ilay tsipika, izay manondro ny taona 1798, fony Babylona ara-panahy (ny fahefana papaly) lavo voalohany. Ary avy eo, eo amin’ny faran’ily tsipika, dia lavo ny Babylona an’i Belsazara, manamarika ny fiandohan’ny fahalavoana miandalana an’i Babylona ara-panahy (ny fahefana papaly indray), izay manomboka amin’ny krizin’ny lalàna alahady. Misy vavolombelona roa momba ny fahalavoan’i Babylona eo am-piandohan’ily tsipika ary vavolombelona roa eo amin’ny farany. Ny lojika ara-paminaniana dia manaiky ny sonian’ily Fiandohana lehibe sy ilay Fiafarana, sady mahita ny lohahevitry i Babylona lavo voamarinin’ny vavolombelona efatra ao amin’ily tsipika asehon’ny Daniela toko fahefatra sy fahadimy.

Ao amin’ny fifandraisan’ny tandindona sy ny tena fahatanterahany eo amin’i Nebokadneзара sy Belsazara, rehefa ampifanarahana amin’ny andro farany izany, dia hitantsika ny bibidia avy amin’ny tany ao amin’ny toetrany tahaka ny zanak’ondry, asehon’i Nebokadneзара; ary avy eo, rehefa miteny tahaka ny dragona izy, dia hitantsika i Belsazara. Hitantsika ao amin’ny fifandraisana ara-paminaniana fa ny tandroka Repoblikana, tarihin’ny Lalàmpanorenan’i Etazonia, dia asehon’i Nebokadneзара, ary ny fanonganana ny Lalàmpanorenana dia asehon’i Belsazara. Ho hitantsika koa i Nebokadneзара ho virijina hendry, ary i Belsazara ho virijina adala.

Ho tohizantsika ao amin’ny lahatsoratra manaraka ny fandinihantsika ny Daniela toko fahefatra sy fahadimy.

“Nomena fahafahana maro i Belsazara hahalala sy hanao ny sitrapon’Andriamanitra. Efa hitany ny raiben’ny Nebokadneзара voaroaka tsy ho eo amin’ny fiarahamonin’ny olona. Efa hitany nalaina taminy ny fahendrena izay nireharehan’ily mpanjaka feno avonavona, nataon’Ilay nanome azy izany. Efa hitany ilay mpanjaka noroahina hiala amin’ny fanjakany ka natao ho naman’ny bibidia any an-tsaha. Nefa ny fitiavan’i Belsazara ny fialam-boly sy ny fanandratana tena dia namafa ireo lesona izay tsy tokony hohadinoiny mandrakizay; ary nanao fahotana mitovy amin’ireo izay nahatonga fitsarana miharihary namely an’i Nebokadneзара izy. Nandaniany foana ireo fahafahana nomena azy tamim-pahasoavana, ka nataony tsinontsinona ny hampiasa ireo fotoana teo an-tànany mba hahafantarany ny fahamarinana.

‘Inona no tsy maintsy ataoko mba hovonjena aho?’ dia fanontaniana izay nolalovan’ ilay mpanjaka lehibe nefa adala tamin’ny tsy firaharahiana.”

“Izao no loza ateraky ny fahatanorana ankehitriny izay tsy mitandrina sy sahisahy ratsy. Ny tanan’Andriamanitra dia hanaitra ny mpanota tahaka ny nanaitrany an’i Belshazara, nefa ho an’ny maro dia ho tara loatra ny hibebehana.

“Ny mpanjakan’i Babylona dia nanana harena sy voninahitra, ary tao anatin’ny fiavonavonany sy ny fitiavan-tenany nihoa-pampana dia nanandratra ny tenany hanohitra ny Andriamanitry ny lanitra sy ny tany izy. Niantehitra tamin’ny sandriny ihany izy, ka tsy nihevitra akory fa hisy sahy hiteny hoe: ‘Nahoana no manao izao ianao?’ Fa raha nanoratra soratra teo amin’ny rindrin’ny lapany ilay tanana miafina, dia raiki-tahotra i Belsazara ka nangina. Tao anatin’ny indray mipi-maso dia nesorina tanteraka taminy ny heriny, ary naetry tahaka ny zaza izy. Tsapany fa teo ambanin’ny fahefan’Ilay lehibe noho i Belsazara izy. Efa nanesa ny zavatra masina izy. Ankehitriny dia nofohazina ny feon’ny fieritreretany. Tsapany fa nanana tombontsoa hahalala sy hanao ny sitrapon’Andriamanitra izy. Ny tantaran’ny raibeny dia nitsangana mazava teo anatrehany, tahaka ny soratra teo amin’ny rindrina.” Bible Echo, 25 Aprily 1898.